

Stefan Sokołowski

PROGRAMOWANIE OBIEKTOWE II

wykład 14

Inst. Informatyki Stosowanej, ANS
Elbląg, 2024/2025

Wykład 14, str. 1

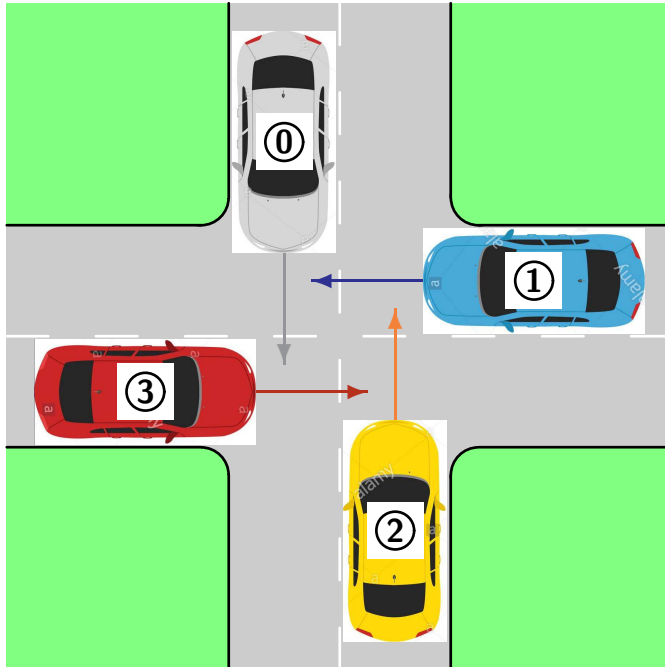
Wątki — podsumowanie tego, co dotąd

- Wątki działają w zasadzie niezależnie i współbieżnie (jednocześnie);
ale...
- Kiedy wątki
 - *współpracują* przy różnych częściach tego samego zadania, lub
 - *konkurują* o ten sam zasób,powstaje konieczność ich koordynowania dla uniknięcia *wyścigu*.
- Sposób Jawy koordynowania wątków *współpracujących*:
 - `t.join()` — czekaj, aż wątek `t` zakończy działanie.
- Sposób Jawy koordynowania wątków *konkurujących*:
 - `ob.wait()` — śpij bezczynnie, aż inny wątek cię obudzi;
 - `ob.notify()` — obudź jeden ze śpiących wątków.
- Sposób Jawy koordynowania *wszelkich* wątków:
 - `synchronized` — działanie niepodzielne.

...jednak koordynacja powoduje problemy...

Niebezpieczeństwa wątkowe

Zakleszczenie — *deadlock*

iis.ans-elblog.pl/~stefan/Dydaktyka/ProgObiII/Prog14/A1_PojazdyBusy.java

Wątek (pojazd) blokuje dalsze działanie (przejazd przez skrzyżowanie) innemu wątkowi (pojazdowi z lewej), a sam jest blokowany przez inny wątek (pojazd z prawej).

Wszystkie wątki są w stanie **WAITING**; żaden nigdy nie przejdzie w stan **RUNNABLE**.

Niebezpieczeństwa wątkowe

Zakleszczenie — *deadlock*

**ZAKLESZCZENIE
BLOKADA WZAJEMNA
IMPAS
DEADLOCK**

różne wątki czekają wzajemnie na siebie tak, że żaden nie może działać

Co to znaczy, że „komputer się zawiesił” ?

- albo ślepa pętla (ew. ślepa rekursja),
- albo właśnie *zakleszczenie*,
- albo inny rodzaj wiecznego czekania.

Niebezpieczeństwa wątkowe

Zakleszczenie bankowe

Bank prowadzi wiele kont, których właściciele przelewają sobie wzajemnie pieniądze (w tym programie losowo):

```
public void run() {
    while (true) {
        int id = Bank.los.nextInt(Bank.ileKont),
            ile = Bank.los.nextInt(Bank.maxPrzekaz);
        przelewDo(id, ile); ← klientowi numer id
                             na kwotę ile złotych
        try { Thread.sleep(1000); }
        catch (InterruptedException e) {}
    }
}
```

iis.ans-elblag.pl/~stefan/Dydaktyka/Prog0biIII/Prog0biIII/Prog14/A2_Bank.java

Niebezpieczeństwa wątkowe

Zakleszczenie bankowe

Jeśli na koncie nie ma wystarczających środków na przelew, to musi on poczekać, aż nadejdzie jakaś wpłata:

```
private void przelewDo(int idd, int ile) {
    Boolean czekaj;
    do {
        synchronized(this) {
            if (ile <= stanKonta) {
                wypłata(ile); czekaj = false;
            }
            else czekaj = true;
        }
    } while (czekaj);
    synchronized(Bank.konto[idd]) {
        Bank.konto[idd].wplata(ile);
    }
}
```

Może się zdarzyć, że wszyscy klienci czekają, bo nikt nie ma dość pieniędzy, żeby wykonać najbliższy przelew. Miałby dosyć, gdyby sam dostał należne przelewy.

Takie zakleszczenie gospodarki ekonomii nazywają **zatem płatniczym**.

Niebezpieczeństwa wątkowe

Niezależnie działające wątki konkurują o wspólny zasób.

Jeśli nie ma między nimi **żadnej** koordynacji ograniczającej dostęp do zasobu, to *deadlocku* nie ma — chociaż mogą zdarzyć się inne katastrofy.

Deadlock powstaje wtedy, gdy

- dostęp do zasobu jest „ciasny”, oraz
- nie ma zasad pierwszeństwa (lub są zbyt słabe).

Przykład: (skrzyżowanie)

Gdyby

- któryś z pojazdów był uprzywilejowany, albo
- pojazdy z jednej drogi miały pierwszeństwo,

to do *deadlocku* by nie doszło.

Przykład: (bank)

Zatory płatnicze zwykle rozwiązuje rząd przez „dodruk” pieniędzy.

iis.ans-elblog.pl/~stefan/Dydaktyka/Prog0biII/Prog14/A3-BankRzad.java

Niebezpieczeństwa wątkowe

Wieczne czekanie, ale nie *deadlock*

```
class Watek implements Runnable {
    public void run() {
        synchronized(this) {
            try { this.wait(); }
            catch(InterruptedException e){}
        }
    }
}

class InnyPowod {
    public static void main(String[] arg) {
        new Thread(new Watek()).start();
    }
}
```

iis.ans-elblog.pl/~stefan/Dydaktyka/Prog0biII/Prog14/A4-InneWiszenie.java

Niebezpieczeństwa wątkowe

Zagłodzenie — *starvation*

Szpitalny Oddział Ratunkowy zajmuje się takimi przypadkami:

	czas pracy lekarza
zawał	8 ^h
udar	2 ^h
złamanie	0 ^h 30'

W ciągu doby zdarza się średnio:

	liczba przypadków
zawałów	2
udarów	3
złamań	4

Więc w ciągu doby lekarz poświęca:

na zawały	16 ^h
na udary	6 ^h
na złamania	2 ^h
razem	24^h

Zawały mają pierwszeństwo przed udarami a udary przed złamaniami.

Niebezpieczeństwa wątkowe

Zagłodzenie — *starvation*

Tak działa chory:

```
class Chory implements Runnable {
    . . . . .
    public void run() {
        System.out.print(choroba.nazwa() + " " + id + " nowy]" );
        Main.doKolejki(this);
        try { synchronized(this) {this.wait(); } }
        catch (InterruptedException e) { };
        System.out.print(choroba.nazwa() + " " + id + " juz" );
    }
}
```

do kolejki
i czekać

Niebezpieczeństwa wątkowe

Zagłodzenie — *starvation*

Tak działa lekarz:

```
class Lekarz implements Runnable {
    public void run() {
        while (true) {
            Chory ch = Main.zKolejki();
            try {
                Thread.sleep((int)ch.choroba().czasLekarza());
            }
            catch (InterruptedException e) {};
            synchronized(ch) { ch.notify(); }
        }
    }
}
```

pobrać pacjenta z kolejki

puścić pacjenta do domu

iis.ans-elblog.pl/~stefan/Dydaktyka/Prog0biII/Prog14/W1_S0R.java

Niebezpieczeństwa wątkowe

Zagłodzenie — *starvation*

Tak zaplanowano: →

	czas pracy lekarza
zawał	8 ^h
udar	2 ^h
złamanie	0 ^h 30'

[zawał 0 nowy] [udar 2 nowy] [złamanie 1 nowy] [złamanie 3 nowy] [udar 4 nowy]
 zawał 0 juz
 udar 2 juz [zawał 5 nowy] [złamanie 6 nowy]
 udar 4 juz [udar 7 nowy] [złamanie 8 nowy]
 zawał 5 juz
 udar 7 juz
 złamanie 1 juz [zawał 9 nowy] [udar 10 nowy]
 złamanie 3 juz [złamanie 11 nowy] [złamanie 12 nowy]
 zawał 9 juz [udar 13 nowy]
 udar 10 juz [zawał 14 nowy]
 udar 13 juz [złamanie 15 nowy] [udar 16 nowy] [złamanie 17 nowy]
 zawał 14 juz

Niebezpieczeństwa wątkowe

Zagłodzenie — *starvation*

a tak wyszło, bo udary
potrzebowały więcej czasu →

	czas pracy lekarza
zawał	8 ^h
udar	2 ^h 40'
złamanie	0 ^h 30'

[udar 2 nowy] [złamanie 1 nowy] [zawał 0 nowy]
 udar 2 juz [złamanie 3 nowy] [udar 4 nowy]
 zawał 0 juz [zawał 5 nowy] [złamanie 6 nowy]
 udar 4 juz [udar 7 nowy] [złamanie 8 nowy]
 zawał 5 juz [zawał 9 nowy] [udar 10 nowy] [złamanie 11 nowy]
 udar 7 juz [złamanie 12 nowy] [udar 13 nowy]
 zawał 9 juz
 udar 10 juz [zawał 14 nowy] [złamanie 15 nowy]
 udar 13 juz [udar 16 nowy] [złamanie 17 nowy]
 zawał 14 juz [zawał 18 nowy] [udar 19 nowy] [złamanie 20 nowy]
 udar 16 juz [złamanie 21 nowy] [udar 22 nowy]
 zawał 18 juz

Złamania nadal się zdarzają, ale już nie są leczone: są zawsze wyprzedzane przez zawały i udary. Wątki pacjentów ze złamaniami nigdy nie zostaną obudzone.

Niebezpieczeństwa wątkowe

Zagłodzenie — *starvation*

Z **zagłodzeniem** wątku mamy do czynienia wtedy, gdy w konkurencji do zasobu (tutaj: do lekarza) jest bez końca wyprzedzany przez inne wątki i nigdy nie zostaje do niego dopuszczony.

Zagłodzenie bierze się na ogół z ustawienia priorytetów dostępu do zasobu.

Na przykład może być tak:

— wątek o niskim priorytecie jest zawsze wyprzedzany przez wątki o wyższym priorytecie (tutaj: złamanie wyprzedzane przez zawały i udary).

Albo tak:

— zawsze dajemy pierwszeństwo wątkowi mniejszemu, który zajmie zasób na krócej.

Niebezpieczeństwa wątkowe

W zasadzie programista, tworząc wątek, myśli o nim jak o samodzielnym niezależnym programie. Ale jeśli wspólnie działające wątki

- **nie są** skoordynowane, to może dojść do *wyścigu* (np. drukarka drukuje dwa wymieszane teksty na raz);
- **są** skoordynowane, ale bez dobrze ustawionych praw pierwszeństwa, to może dojść do *zakleszczenia* (np. system wzajemnych płatności zamiera);
- **są** skoordynowane, z prawami pierwszeństwa zbyt silnie faworyzującymi niektóre wątki, to może dojść do *zagłodzenia* (np. system działa, ale niektóre śpiące wątki nigdy nie są budzone).

Programowanie współbieżne jest trudne. Łatwo wpaść z jednego niebezpieczeństwa w inne.